

Innst. O. nr. 20

(2000-2001)

Innstilling frå utanrikskomiteen om lov om utenrikstjenesten

Ot.prp. nr. 13 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 107 (2000-2001)

Til Odelstinget

SAMANDRAG

Utenriksloven - som danner rammen for utenrikstjenestens virksomhet - er med unntak for noen få bestemmelser ikke endret siden den ble vedtatt i 1958.

Den økende globaliseringen har - særlig i løpet av 1990 årene - bidratt til at langt flere saker enn tidligere nå er satt på den internasjonale dagsorden og til en økende erkjennelse av at mange av problemstillingene knyttet til disse sakene bare kan løses innenfor rammen av et forpliktende internasjonalt samarbeid. Denne utviklingen har bidratt til at rammebetingelsene for utenrikstjenestens virksomhet - særlig i løpet av de siste ti årene - har endret seg sterkt med økte krav til tjenestens organisasjon og arbeidsformer.

Økningen i antall saker de senere årene har gjort det ønskelig også å revurdere en del av de administrative ordningene og rutinene som er nedfelt i utenriksloven samt å fremkomme med forslag til administrative forenklinger, redaksjonelle endringer og språklige forbedringer. Det hadde også oppstått behov for å utrede spørsmålet om felles regler for hvordan representanter for institusjoner som mottar offentlig støtte, skulle knyttes til utenrikstjenesten.

I forhold til loven av 18. juli 1958 innebærer forslaget bl.a. at bestemmelsen om utenrikstjenestens oppgaver er gitt en tilføyelse som gjør det klart at tjenesten også skal ivareta interesser vi har felles med andre land, at ministerråder og ambassaderåder og valgte utenrikstjenestemenn ikke lenger skal utnevnes som embetsmenn og at stillingsvernet for valgte utenrikstjenestemenn endres. Det nye lovutkastet inneholder også relativt omfattende redaksjonelle og språklige endringer i forhold til loven av 1958.

Det vises for øvrig til proposisjonens kapitler 3 og 4 hvor lovforslagene omtales nærmere.

De foreslåtte endringene vil ikke påføre norske myndigheter økte utgifter eller få vesentlige administrative konsekvenser.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Haakon Blankenborg, leiaren Thorbjørn Jagland, Jens Stoltenberg og Gunhild Øyangen, frå Høgre, Julie Christiansen, Inge Lønning, Oddvard Nilsen og Finn Martin Vallersnes, frå Framstegspartiet, Morten Høglund og Christopher Stensaker, frå Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen og Bjørn Jacobsen, frå Kristeleg Folkeparti, Jon Lilletun og Lars Rise, og frå Senterpartiet, Åslaug Haga, har merka seg at det i det nye lovforslaget er gitt ei tilføyning når det gjeld utanrikstenesta si oppgåve som gjer det klart at tenesta også skal ta i vare interesser vi har felles med andre land, at ministerråder, ambassaderåder og valte utanrikstenestemenn ikkje lenger skal bli utnemnde som embetsmenn, og at stillingsvernet for valte utanrikstenestemenn blir endra. Komiteen er vidare innforstått med at det er gjort relativt omfattande redaksjonelle og språklege endringar. Komiteen gjer sin tilslutning til endringane i det nye lovforslaget.

Komiteen har merka seg at Forsvarsdepartementet i høyringa har peika på at Forsvaret har eit ynske om sjølv å kunne styra sine spesialutsendingar under opphald i utlandet. Forsvarsdepartementet konkluderer i sin merknad med at det ikkje kan akseptere at arbeidsgivaransvaret for sivile og militære utsendingar blir overført frå Forsvarsdepartementet/Forsvaret til Utanriksdepartementet. Komiteen viser til at Utanriksdepartementet deler Forsvarsdepartementet sitt syn på at gjeldande praksis med at militære utsendingar og personell utsendt frå Forsvarsdepartementet til Noreg sin faste delegasjon til NATO, framleis skal vere administrativt lagt under Forsvarsdepartementet. Utanriksdepartementet vil såleis ha myndigheit til å avgjere kven som skal kunne tiltre eller bli kalla heim som spesialutsending, medan Forsvarsdepartementet

har arbeidsgivaransvar for dette personell. Komiteen har notert seg at den foreslåtte lovendringa ikkje er til hinder for dette, og at detaljerte ordningar om spesialutsendingane sitt forhold ved utanriksstasjonane vil bli tatt med i forslag til ny utanriksinstruks.

Utanriksdepartementet har i brev dagsett den 15. januar 2002, med tilvising til § 23 i proposisjonsutkastet (endringer i andre lover), gjort komiteen merksam på at ytterlegare to lover (passloven og statstjenestemannsloven) enn ho som er nemnd i § 23 i utkastet bør endrast som følge av den nye loven om utenrikstjenesten. Komiteen gjer på grunnlag av dette framlegg om å endre §23 i proposisjonsutkastet i samsvar med departementet si tilråding i brevet.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjere slikt

vedtak til lov

om utenrikstjenesten

§ 1

Utenrikstjenesten har til oppgave:

1. å ivareta og fremme Norges interesser i forhold til utlandet, herunder både norske særinteresser og de interesser Norge har felles med andre land;
2. å gi norske statsborgere råd og hjelp overfor utenlandske myndigheter, personer og institusjoner;
3. å gi bistand til norske statsborgere i utlandet, herunder bistand i forbindelse med strafforfølgning, ulykker, sykdom og dødsfall.

Utenrikstjenestens oppgaver ivaretas av utenriksstasjonene og det regjeringsdepartement som Kongen bestemmer. Vedkommende departement forvalter utenrikstjenestens virksomhet og påser at lover og forskrifter blir overholdt.

Kongen gir nærmere forskrifter for utenrikstjenesten.

§ 2

Som utenriksstasjon regnes ambassade, konsulær stasjon, fast delegasjon eller annet utenriksorgan som opprettes av Kongen eller vedkommende departement.

Som diplomatisk fagstasjon regnes ambassade, fast delegasjon og annen utenriksstasjon bestyrt av fagtjenestemann.

Som konsulær fagstasjon regnes generalkonsulat og konsulat bestyrt av fagtjenestemann.

Som valgkonsulat regnes generalkonsulat, konsulat, visekonsulat eller konsularagentur bestyrt av valgt utenrikstjenestemann.

§ 3

Personell ved utenriksstasjonene er

1. utenrikstjenestemann, som omfatter fagtjenestemann, spesialutsending og valgt utenrikstjenestemann;
2. andre utsendinger som etter vedkommende departements bestemmelse knyttes til stasjonen;
3. administrativt personell.

Betegnelsen utsendt utenrikstjenestemann omfatter i denne lov fagtjenestemann og spesialutsending.

§ 4

Fagtjenestemann ved diplomatisk fagstasjon er ambassadør, ministerråd, ambassaderåd, ambassade-sekretær og attaché utsendt av vedkommende departement.

Fagtjenestemann ved konsulær fagstasjon er generalkonsul, konsul og visekonsul utsendt av vedkommende departement.

Fagtjenestemann som er ambassadør eller generalkonsul er embetsmann. Vedkommende departement kan i særlige tilfeller bestemme at også ministerråder skal utnevnes som embetsmenn.

§ 5

Valgt utenrikstjenestemann er generalkonsul, konsul og visekonsul som ikke er fagtjenestemann. Valgt utenrikstjenestemann skal ikke beskikkes som embetsmann.

§ 6

Spesialutsending er tjenestemann ansatt av andre statlige etater enn vedkommende departement, utsendt for særlige formål ved utenriksstasjon for et bestemt tidsrom.

Bestemmelsene i denne lov §§ 15 annet ledd, 16 og 17 gjelder ikke for spesialutsending med mindre vedkommende departement fastsetter noe annet.

§ 7

Andre utsendinger er personer ansatt av institusjoner som er ikke-statlige etater, knyttet til utenriksstasjon og underlagt vedkommende stasjons sjef.

§ 8

Administrativt personell ved utenriksstasjon består av:

1. utsendt administrativt personell som omfatter kansellister og fullmektiger.
2. lokalt ansatte.

§ 9

Fagtjenestemann er forpliktet til å motta forflytning til likeverdig eller høyere stilling i departementet

eller ved utenriksstasjon, med mindre det i særlige tilfeller blir bestemt noe annet.

Vedkommende departement bestemmer hvilke stillinger ved utenriksstasjon og i departementet som skal anses som likeverdige når det gjelder forflytning.

Kongen treffer beslutning om utnevning til embete. Vedkommende departement treffer beslutning om beskikkelse til stilling som ikke er embete og om rent midlertidig tjenestegjøring av embetsmann.

§ 10

Når tjenestlige hensyn tilsier det, kan fagtjenestemann stilles til rådighet for vedkommende departement.

§ 11

Valgt utenriktjenestemann beskikkes og avskjediges av vedkommende departement. Valgt utenriktjenestemann kan avskjediges når det anses for å være i Norges interesse.

§ 12

Spesialutsending beskikkes av vedkommende departement og er underlagt vedkommende stasjons sjef.

§ 13

Beslutning om tjeneste i departementet eller ved utenriksstasjon for utsendt administrativt personell treffes av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan hjemkalle utsendt administrativt personell til likeverdig eller høyere stilling i departementet.

Vedkommende departement bestemmer hvilke stillinger i departementet som skal anses likeverdige når det gjelder forflytning.

§ 14

Vedkommende utenriksstasjon har myndighet til å ansette, suspendere, si opp og avskjedige lokalt ansatt.

Saker som gjelder suspensjon, oppsigelse eller avskjedigelse skal forelegges vedkommende departement.

§ 15

Ambassadene har overoppsyn med konsulat tjenesten i det eller de land hvor stasjonens sjef er akkreditert eller anmeldt. Ambassadene virker samtidig som generalkonsulater i den utstrekning vedkommende departement bestemmer.

Embets handlinger som ifølge lov skal utføres av konsulær stasjon eller av tjenestemann ved konsulær stasjon kan med samme rettsvirkning utføres av tjenestemann ved diplomatisk stasjon.

§ 16

For så vidt norsk lov, overenskomst med fremmed stat eller dennes lovgivning ikke er til hinder for det, kan utenriktjenestemann eller den han eller hun gir fullmakt, utføre enhver forretning som notarius publicus i Norge kan utføre, dersom det skjer til fordel for norsk borger eller forholdet ellers har tilknytning til Norge eller norske interesser.

Vedkommende departement fastsetter de nærmere vilkårene for utførelse av notarialforretninger ved utenriksstasjon.

Forsikring i henhold til domstolsloven § 141 kan likevel bare mottas av utenriktjenestemann som Kongen har gitt fullmakt til det eller ved forfall, av hans stedfortreder.

§ 17

For så vidt norsk lov, overenskomst med fremmed stat eller dennes lovgivning ikke er til hinder for det, kan utenriktjenestemann ved utenriksstasjon som vedkommende departement har gitt fullmakt, utføre vigsel. Det kan gis fullmakt til å utføre vigsel også når bare én av brudefolkene er norsk statsborger eller bosatt i Norge. Fullmakt kan ikke gis for vigsel av person som er borger av den stat hvor vigsel skal finne sted.

Om virkningen av at vigsel er utført i strid med bestemmelsene i denne paragraf og om godkjenning av ugyldige vigslar, gjelder tilsvarende det som er bestemt i lov om brudevigjing i utlandet § 11 tilsvarende.

Kongen gir nærmere forskrifter om vigsel ved utenriktjenestemann.

§ 18

Utsendt utenriktjenestemann og utsendt administrativt personell må være norsk statsborger.

§ 19

Utenriktjenestemann og utsendt administrativt personell må ikke av annen stats regjering eller av internasjonal organisasjon motta noe verv av diplomatisk, konsulær eller annen offisiell art med mindre vedkommende departement samtykker.

Utsendt utenriktjenestemann og utsendt administrativt personell må ikke for egen eller andres regning drive noen form for forretningsvirksomhet på tjenestetid.

§ 20

Reises tiltale mot utsendt utenriktjenestemann, andre utsendinger eller utsendt administrativt personell, anlegges saken ved domstol i Oslo for så vidt ikke annet verneting måtte komme til anvendelse i henhold til norsk straffeprosesslovgivning.

Utsendt utenriktjenestemann, andre utsendinger og utsendt administrativt personell, som oppholder seg utenlands i norsk statstjeneste har hjemting i Oslo

hvis vedkommende ikke har bopel annet sted i riket. I skatterettslig henseende anses utsendt utenrikstjenestemann og utsendt administrativt personell som bosatt i utlandet.

I rettssaker angående tjenesteanliggender har alt personell som er nevnt i § 3 verneting i Oslo med mindre annet følger av folkeretten eller saken etter lovgivningens alminnelige regler hører inn under domstol annetsteds i riket.

§ 21

Kongen fastsetter gebyrtariff for utenriksstasjonene.

§ 22

Denne lov trer i kraft på det tidspunkt Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov om utenrikstjenesten av 18. juli 1958 nr. 1. Forskrifter gitt i medhold av lov av 18. juli 1958 nr. 1 gjelder også etter at loven har trådt i kraft.

§ 23

Det gjøres følgende endringer i andre lover:

Lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. § 12 tredje punktum skal lyde:

Med dette gjøres ingen endring i plikten til å motta forflytninger etter *lov om utenrikstjenesten* § 9 eller i yrkesbefals plikt til å finne seg i forflytninger mv. etter lov om yrkesbefal m.m. i Forsvaret 10. juni 1977 nr. 66 § 3.

Lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap §12 første ledd bokstav c skal lyde:

c. norsk utenrikstjenestemann, jf. *lov om utenrikstjenesten* § 17.

Lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass (passloven) §1 annet ledd skal lyde:

Med unntak av § 8 gjelder loven ikke diplomatpass, spesialpass og tjenestepass utstedt etter regler gitt i medhold av *lov om utenrikstjenesten* § 1.

Oslo, i utanrikskomiteen, den 16. januar 2002

Thorbjørn Jagland
leiar

Jon Lilletun
ordførar

Åslaug Haga
sekretær